

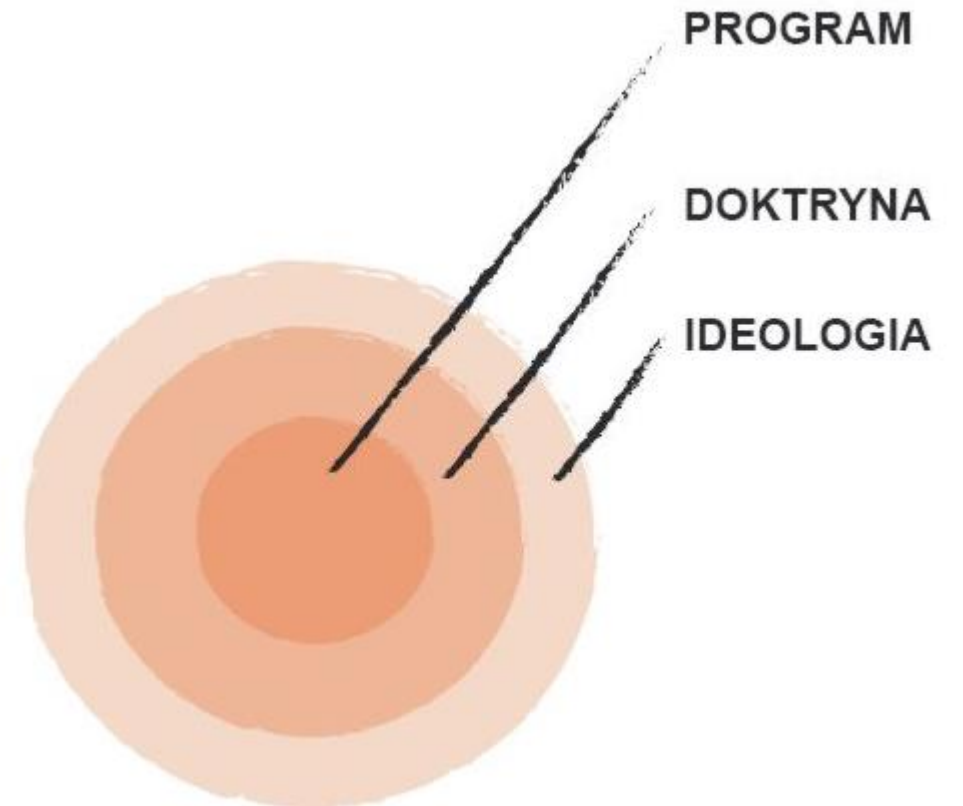
Uniwersytet
Wrocławski

PRACOWNIA BADAŃ
PRAW ORIENTALNYCH

Doktryny polityczne i prawne

mgr Barbara Jelonek

KONSULTACJE

Uniwersytet
Wrocławski

PRACOWNIA BADAŃ
PRAW ORIENTALNYCH

Godziny:

barbara.jelonek@prawo.uni.wroc.pl

lub barbaraajelonek@gmail.com

ZALICZENIE

- Obecność
- Aktywność
- Praca w grupach – 2-3 zajęcia
- Kolokwium na 4 zajęciach z tematów omówionych na ćwiczeniach 1-3
- Zajęcia 5 – poprawa kolokwium, wystawianie ocen, powtórka materiału

LITERATURA

Uniwersytet
Wrocławski

PRACOWNIA BADAŃ
PRAW ORIENTALNYCH

1. **Leksykon myślicieli politycznych i prawnych, pod red. E. Kundery, M. Maciejewskiego, III wydanie, uzupełnione i zmienione, wyd. C. H. Beck, Warszawa 2009.**
2. **Historia doktryn politycznych i prawnych: Henryk Olszewski, Maria Zmierczak**
3. **Historia doktryn politycznych i prawnych do końca XIX wieku - Lech Dubel**
4. **Historia doktryn politycznych i prawnych- Andrzej Sylwestrzak**

PO CO KOMU TE DOKTRYNY?

Uniwersytet
Wrocławski

PRACOWNIA BADAŃ
PRAW ORIENTALNYCH

„Historycznie ukształtowany pogląd, wyjaśniający powstanie, organizację, funkcjonowanie państwa i prawa, wskazujący zarazem ich cele” A. Sylwestrzak

„Dyscyplina naukowa, której głównym zadaniem jest badanie myśli polityczno-prawnej występujących we współczesnym dyskursie publicznym. Gromadzi wiedzę o treściach doktrynalno-aksjologicznych, stanowiących podstawę istniejącej kultury politycznej i prawnej, w szczególności wiedzy niezbędnej do dokonywania poprawnej analizy i interpretacji przepisów prawa pozytywnego”.
H. Izdebski

ZNACZENIE ZNAJOMOŚCI DOKTRYN

Uniwersytet
Wrocławski

PRACOWNIA BADAŃ
PRAW ORIENTALNYCH

- Pojęcia
- Instytucje
- Powiązania
- Zaprzeczenia

zespół poglądów na temat celów działalności politycznej i metod ich osiągnięcia

wynikający z ideologii zbiór poglądów na życie polityczne danego społeczeństwa

system warunkujących się i planowych działań, wynikających z doktryny politycznej

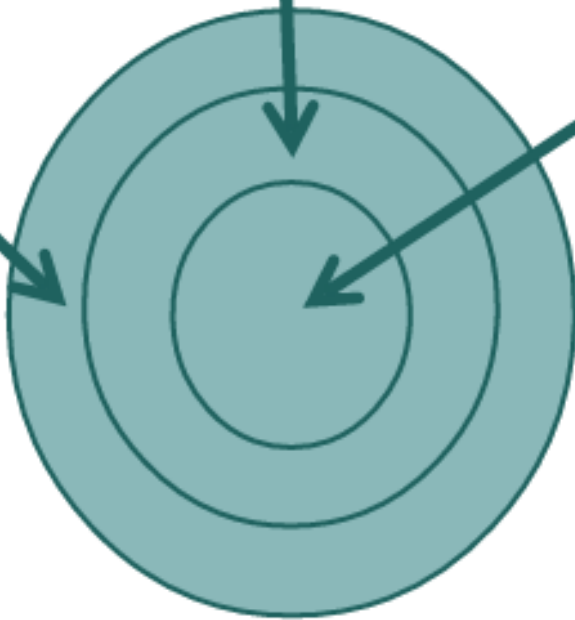
IDEOLOGIA

DOKTRYNA

**PROGRAM
POLITYCZNY**

Ideologie polityczne

Ideologia polityczna

konserwatyzm

życie w oparciu o tradycyjne wartości, wypracowane przez wiele pokoleń

nacjonalizm

interes własnego narodu jest wartością nadrzędną

liberalizm

wolność jednostki jest wartością naczelną,
może ją ograniczyć jedynie wolność drugiego człowieka

socjalizm i
socjaldemokracja

ochrona praw pracowniczych i konsumenckich, bezpłatna opieka zdrowotna,
edukacja i opieka socjalna, aktywna polityka państwa na rynku pracy

nauka społeczna
Kościoła

personalizm – najwyższą wartością jest życie człowieka w aspekcie doczesnym i
wiecznym; subsydialność – wolna ekonomia, koordynacja działań społecznych,
opiekuńcza rola państwa; solidaryzm społeczny – wspólnota interesów
wszystkich ludzi

faszyzm

człowieka kształtuje zbiorowość, czyli naród, dzięki któremu zyskuje on wartość
i dlatego powinien się mu całkowicie podporządkować, krytyka
parlamentaryzmu, kult państwa

komunizm

dyktatura proletariatu, komuna (wspólnota) naczelną wartością

populizm

głoszenie poglądów, popularnych w danej grupie społecznej, w celu zdobycia
popularności, bez analizowania ich sensu, możliwości realizacji i ewentualnych
skutków

doktryny polityczne

rewolucyjne

zmiany na
drodze
rewolucji

konserwatywne

dążąca do
zachowania
istniejących
stosunków
społecznych i
politycznych

reformistyczne

zmiany
wprowadzane
stopniowo

reakcyjne

przywrócenie
starego
porządku
społeczno-
politycznego

TEMATYKA DO OMÓWIENIA

Uniwersytet
Wrocławski

PRACOWNIA BADAŃ
PRAW ORIENTALNYCH

- Starożytność
- Średniowiecze
- Renesans
- Polska myśl polityczna
- Oświecenie
- Liberalizm
- Socjalizm
- **Konserwatyzm**
- Anarchizm
- **Rasizm**
- **Totalitaryzm**
- Katolicka Nauka Społeczna
- Prawo natury i pozytywizm – na wykładzie

KONSERWATYZM

Pojęcie: łac. *conservare* – zachowywać, dochować zmian

1. silne przywiązanie do tradycji i niechęć do zmian;
2. ideologia społeczno-polityczna broniąca tradycyjnego ładu społecznego

Ideologia, która bazuje na hasłach obrony porządku społeczno-gospodarczego oraz zachowywania i umacniania tradycyjnych wartości, takich jak: religia, naród, państwo, rodzina, hierarchia, autorytet, własność prywatna.

XVII XIX w.

KONSERWATYZM

- Nowoczesny konserwatyzm narodził się jako reakcja na rewolucję francuską 1789 roku, zaś za jego ojca uważa się Edmunda Burke'a, który w swym dziele *Rozważania o rewolucji we Francji* sformułował podstawy ideologii konserwatywnej.
- **Edmund Burke** – rewolucja przerywa związki oparte na tradycji, oparte na pokoleniu (niezrozumienie). Każdy polityk powinien troszczyć się o tradycję i działania reformatorskie, mające na uwadze mądrość i doświadczenie poprzednich pokoleń.

KONSERWATYZM

- Najbardziej skrajne i krytyczne reakcje przeciw rewolucji pochodziły od samych Francuzów. Przyjęto zasadę negacji wszystkiego co nowe. Krytykowano rozwój, filozofię oświecenia, liberalizm i socjalizm.
- Popularność takiej doktryny znaleźć można było w wąskich kręgach ludzi, którzy stracili wiele dóbr przez rewolucję np. arystokracja, konserwatywna szlachta i kler.

Teokraci francuscy:

- Joseph de Maistre
- Louis Gabriel Ambroise de Bonald

KONSERWATYZM

TEOKRACI FRANCUSCY

Przedstawiciel: **Joseph de MAISTRE** - konstytucji nie tworzy się, a odkrywa, jej autorem jest Bóg; rewolucja to kara za grzechy; boska jest idea władzy, a forma zależy od ludzi. Suwerenną władze posiada i sprawuje Bóg. (komunistyczna utopia).

Przedstawiciel: **Louis Gabriel Ambroise de BONALD** - mówił o hierarchii – boska ingerencja w porządek społeczny to najistotniejszy element poglądów.

Hierarchia występuje zawsze w triadzie:

- 1) władz (Bóg, król, ojciec),
- 2) wykonawcy (kler, arystokracja, matka)
- 3) poddani (wierni, naród, dzieci)

NACJONALIZM

- postawa społeczno-polityczna uznająca naród za najwyższe dobro w sferze polityki
- W historii występowały różne typy nacjonalizmów, np. narodowy konserwatyzm, narodowy liberalizm, narodowy radykalizm, narodowy socjalizm (nazizm), faszyzm
- W XIX-wiecznym nacjonalizmie istotnym elementem był darwinizm społeczny
- Przedstawiciele: Stewart Houston Chamberlain, Giovanni Gentile, Joseph Artur de Gobineau, Adolf Hilter, Benito Mussolini, Alfredo Rocco, Alfred Rosenberg

DARWINIZM SPOŁECZNY

Teorie opisujące ewolucję społeczeństw

- Przedstawiciel: **Herbert Spencer** – rozwój gatunków (teoria Darwina) następuje naturalna selekcja ludzka. Proces powinien być niezakłócony oraz swobodny. Wykluczona ingerencja państwa.
- Przedstawiciel: **Ludwik Gumplowicz** – walka o byt nie jednostek, ale ras (historyczna zbiorowość etniczna). Teoria podboju – ludy bardziej rozwinięte podbijają słabsze.

WINSTON CHURCHILL

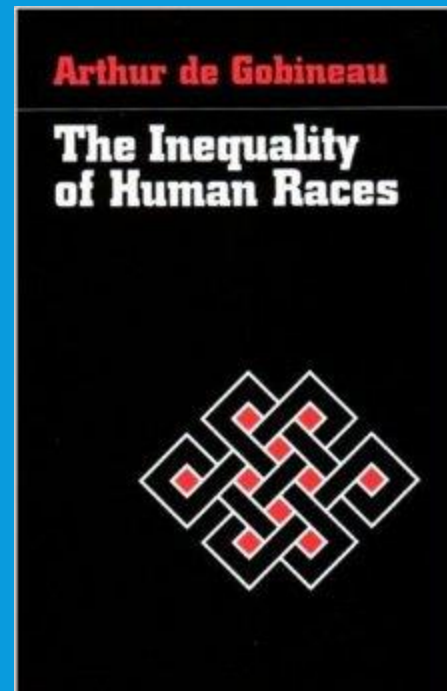
- Opowiadał się za obroną brytyjskiego imperium
- Opierał na tym założeniu politykę wew/zew
- Król w umocnionej brytyjskiej monarchii ma jedynie panować, a nie rządzić
- Odrzucał socjalizm (państwo policyjne)
- Odrzucenie idei samostanowienia ludów kolonialnych
- Krytykował hitleryzm oraz komunizm

NIEMIECKI NAZIZM

- Geneza: teoretycy rasizmu
- „Praktycy”

JOSEPH ARTUR DE GOBINEAU

- Twórca teorii rasizmu, rasistowskiej teorii dziejów
- *Szkice o nierówności ras ludzkich* – wydany w czterech tomach, zawiera zasadnicze poglądy rasowe Gobineau
- Założenie: rasy występujące wśród ludzi nie są równe ze swej natury

PODZIELIŁ HIERARCHICZNIE RASY:

- **rasa biała** – inaczej rasa aryjska charakteryzowała się cechami biologicznymi jak niebieskie oczy, włosy blond i wysokiego wzrostu. Psychicznie charakteryzowała ją wysoka inteligencja, mała zmysłowość, zdolność dobrej organizacji otoczenia (urodzeni władcy), jak i swojego wnętrza, energiczność, wiara w honor, poczucie bezinteresowności, męstwo, wojowniczość, zmysł ładu i harmonii, ambiwalentność oraz racjonalizm;
- **rasa żółta** – jako rasa męska fizycznie prezentowała się jako ludzie średniego wzrostu o ciemnych włosach i oczach. Psychika wiąże się z wytrwałością, praktyczne podejście, utilitaryzm, pozbawienie skłonności do fantazji i idealistycznych oraz średni poziom inteligencji. Gobineau określił ją więc jako rasę kupców;
- **rasa czarna** – określona rasą kobiecą z uwagi na uczuciowość, dużą pobudliwość, zmysłowość, poświęcenie uwagi estetyce, fantazję, uzdolnienia artystyczne. Jako władcy nie mieliby się sprawdzać z powodu słabej woli oraz niezdolności do samodzielnej organizacji własnego życia i otoczenia.

HOUSTON STEWART CHAMBERLAIN

- Akcentował nie tyle znaczenie czynnika antropologicznego, ile psychicznego rozwoju poszczególnych ras, czerpał z Gobineau,
- Rasa jest upostaciowionym człowieczeństwem, która wyróżnia się określonymi predyspozycjami osobowościowymi,
- Najlepsza i najczystsza rasa to teutońska (mieszanina ras północnoeuropejskich)
- Do jej najwybitniejszych przedstawicieli rasy zaliczał: D. Alighieri, W. Szekspira, K. Monteskiusza, I. Kanta, R. Wagnera.
- Jego zdaniem rasa teutońska była duszą całej kultury europejskiej
- Utożsamiał ją z Germanami – Niemcami

HOUSTON STEWART CHAMBERLAIN

Sukces narodu zależał od proporcji krwi teutońskiej

Nieustanna i nieubłagana walka ras o przywództwo na świecie

UWAGA: rasę żydowską uważał za wysoce wykształconą i wpływową,
lecz działającą destrukcyjnie

Zakładał zwycięstwo Germanów nad Żydami

GEORGES VACHER DE LAPOUGE

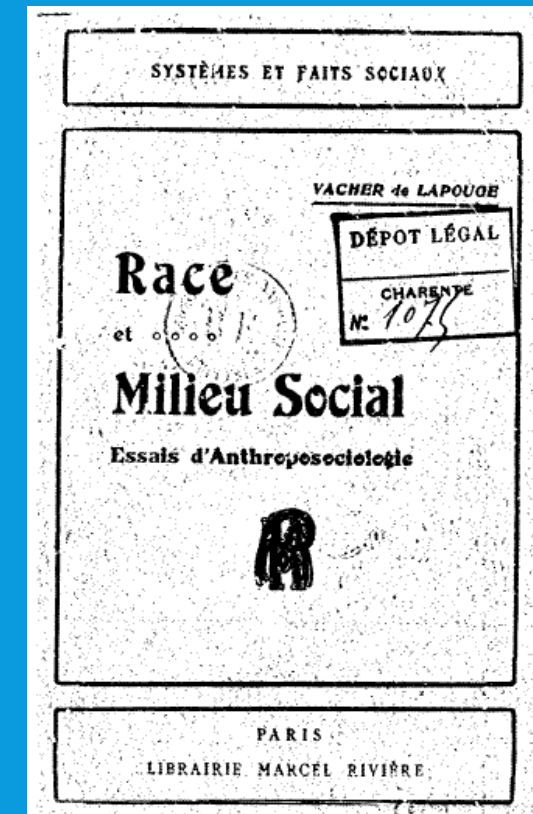
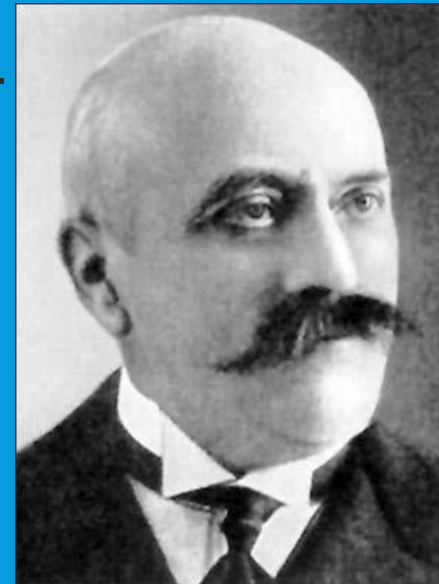
Dzieło: *Aryjczycy i ich rola społeczna* - trzypięciotomowe pismo, stanowiące podstawę dla ideologii nazistowskiej.

Dokonał podziału ludności europejskiej na trzy rasy podstawowe:

1. **rasę aryjską (homo europaeus)** - fizycznie charakteryzującą się wysokim wzrostem, długą głową oraz jasnymi włosami. Cechami psychicznymi aryjczyków (zwanymi także nordykami) były energiczność, wytrwałość, aktywność, zachowywanie zimnej krwi, wojowniczość, instynkt władania, zdolność logicznego myślenia, inteligencja oraz talent organizatorski. Rasa ta więc miała predyspozycje do władzy, organizacji państwa, tworzenia wynalazków i bycia pionierami nowoczesności. Najodpowiedniejszą religią dla aryjczyków miał być protestantyzm;
2. **rasę alpejską (homo alpinus)** - z przedstawicielami o średnim wzroście, czarnowłosych i krótkogłowych. Psychiczenie zaś byli wytrwali, utylitarni, pozbawieni wojowniczości i skłonni do poniżania siebie i innych;
3. **rasę śródziemnomorską (homo mediterraneus)** - posiadającą niski wzrost, średniogłowość oraz ciemne włosy. Psychika ich cechowała się uczuciowością, pobudliwością zmysłową i rozwiniętą wyobraźnią artystyczną.

GEORGES VACHER DE LAPOUGE

- Najwartościowszą rasą byli aryjscy, zaś najmniej wartościowa - rasa śródziemnomorska.
- największe zagrożenie dla kultury zachodniej upatrywał w mieszaniu się ras doskonalszych z gorszymi, co wywoływały stopniowy upadek kulturalny i organizacyjnego społeczeństwa państwa i narodu.
- spadek liczby aryjczyków równał się z zagładą cywilizacji.
- Opracował teorię selekcji socjalnej

SELEKCJĘ WYSZCZEGÓLNIĄŁ W KILKU ASPEKTACH:

- **militarny** - najczęściej ginie na wojnach aryjczyków, gdyż z uwagi na swoją waleczność nie stronią od udziału w konfliktach;
- **polityczny** - są sztucznie odsuwani przez ludzi mniej predysponowanych do piastowania stanowisk władzy, ponieważ aryjczycy najaktywniej biorą udział w walkach politycznych w drodze ku sprawowaniu władzy;
- **religijny** - rozwój intelektualny aryjczyków przyczyniał się do separowania ich w celibacie z powodu oddawania się kultom religijnym oraz udział w wojnach religijnych redukował ich liczebność;
- **moralny** - wynikał z dominowania poglądów etycznych i wynikających z nich akcji filantropijnych, które zwiększały liczbę ludzi nie będących zdaniem Lapouge'a najwartościowszych;
- **prawny** - w jego świetle obowiązujące prawo zrównywało aryjczyków z ogółem społeczeństwa, podczas gdy sami są typem indywidualnie niezależnym;
- **ekonomiczny** - do ubóstwa spychani mają być aryjczycy, gdyż z natury jako szlachetni nie są skłonni do nieuczciwości i kłamstwa co zamyka im drogę do korzystania z dóbr ekonomicznych.

ALFRED ROSENBERG

- „Mit dwudziestego wieku”
- twórca najważniejszych teorii rasistowskich i antysemickich narodowego socjalizmu
- przekonanie o wyższości rasy aryjskiej,
- teoria Lebensraumu (przestrzeni życiowej dla narodu niemieckiego na obszarach wschodnich)
- Do krytyki Żydów posłużyły mu tzw. Protokoły Mędrców Syjonu (I Kongres Syjonistyczny 1896 r.): przestrogi przed żydowskim niebezpieczeństwem (bolszewizm, masoneria, liberalizm, pacyfizm, kapitalizm)

WIZJA ŻYDA

- Człowiek przebiegły, chciwy, bezwzględny i leniwy,
- Za wytwór Żydów uważał katolicyzm (działalność jezuitów),
- Taki typ osobowości stanowi zagrożenie dla rasy nordyckiej (germańskiej)
- Rasa germańska: duchowość, mistycyzm, poczucie piękna, szlachetność, honor, odwaga, ofiarność, siła.
- Do tej rasy należy przyszłość świata
- Dowód doskonałości tej rasy: Karol Wielki, Otton I i Otton III, Fryderyk I Hohenzollern, O. von Bismarck.

ADOLF HILTER

- Film <https://www.youtube.com/watch?v=o7nh1PGCxP8>

DECYZJONIZM CARLA SCHMITTA

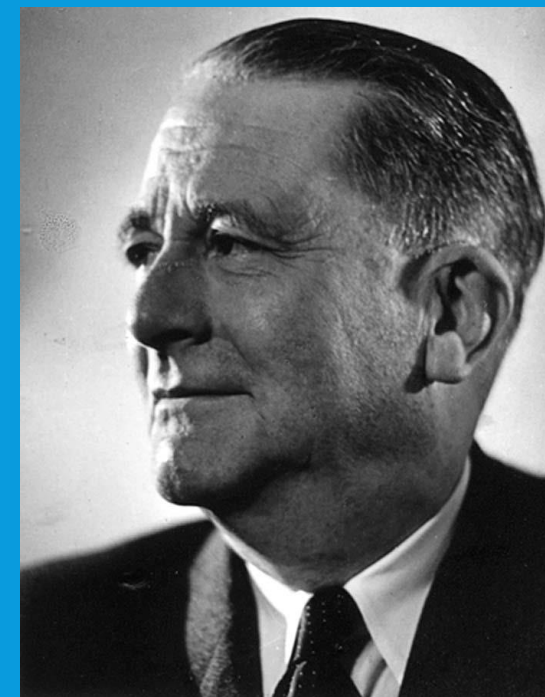
Niemiecki prawnik

Rechtsstaat – państwo prawne (liberalizm i pozytywizm prawniczy)

Decyzjonizm: specyficzne rozumienie suwerena

Suwerenem jest ten kto „rozstrzyga o stanie wyjątkowym”.

Pozytywizm, państwo związane prawem -> teleologiczna motywacja działań władzy zależna od aktualnej sytuacji

NIEMIECKI MESJANIZM – JOHANN FICHTE

„Mowa do narodu niemieckiego”

Naród niemiecki i jego państwo to jedność oparta na wspólnym języku kultury

Normalvolk – czyli naród wyznaczający normę ze względu na najwyższy poziom kultury

Naród: wspólnota ludzi aktywnych i wolnych, połączonych silną więzią narodową i moralną

Koncepcja wolności przeciwna liberalnej: był przeciw podziałowi władzy

WŁOSKI FASZYZM

Doktryna sprzeciwiająca się demokracji parlamentarnej, głosząca kult państwa (totalitarne silne przywództwo, terror państwowy i solidaryzm społeczny), wrogość wobec zarówno liberalizmu, jak i komunizmu. Wpływ np. Gobineau, Nietzsche, darwinizm społeczny, Sorel, Gentile

Założenia:

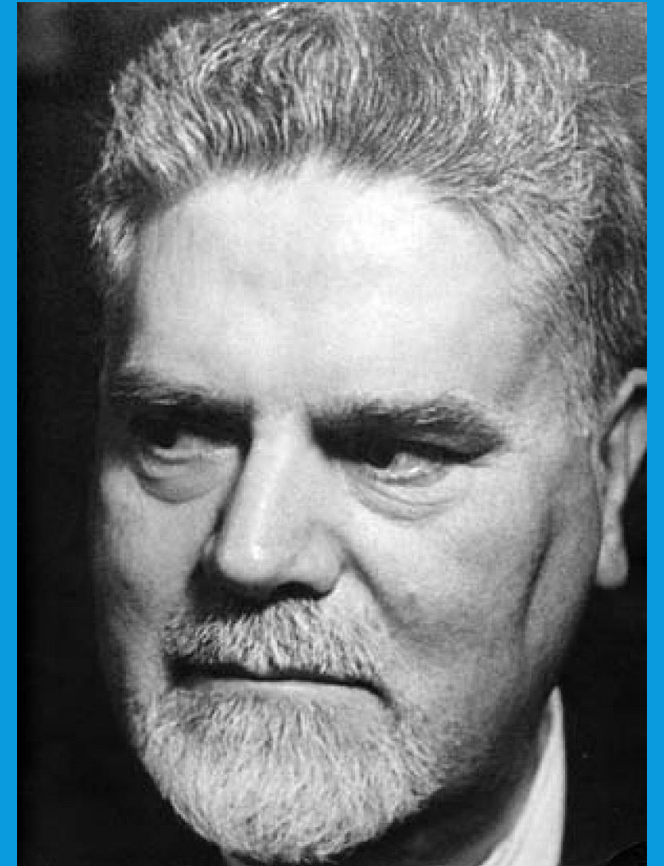
- Autokratyzm w stylu wodzowskim.
- kult scentralizowanego państwa i wszechpotężnej władzy państwowej
- Militarizm
- Walka z odmiennymi ideologiami (np. demokracją, komunizmem).
- Pełna kontrola partii rządzącej nad dużą częścią aspektów życia społecznego i gospodarczego (mogą działać np. kościoły itp.)
- Gospodarczy etatyzm oraz korporacjonizm.
- Nacjonalizm

GIOVANI GENTILE

- twórca pojęcia "państwa totalnego„
- Idealizm aktualny (nawiązanie do Hegla)

„Państwo faszystowskie nie jest już agnostycznym państwem starego liberalizmu. Jego etyka bierze się z duchowości, a osobowość z samoświadomości. To system, który jest wolą. (...) Państwo jest emanacją woli narodu podniesioną do potęgi i jego intelektem. Niczego nie ignoruje i angażuje się w każde działanie prowadzone w interesie obywateli – co jest także w jego interesie – zarówno ekonomicznym, jak i moralnym”.

„Państwo i jednostka są jedną i tą samą rzeczą lub innymi słowy: państwo i jednostka są nierozzerwalnymi pojęciami koniecznej syntezy”.

BENITO MUSSOLINI

- Mussolini postrzegał kobiety jako rodzicielki, mężczyźni natomiast mieli być wojownikami, "wojna jest dla mężczyzny, a macierzyństwo dla kobiety"
- Filmik
- <https://www.youtube.com/watch?v=7lMleO2uKYc>

PYTANIA:

1. Które pojęcie jest węższe w swym zakresie: totalitaryzm czy nazizm/faszyzm?
2. Hitler był:
  - A) Niemcem
  - B) Austriakiem
  - C) Apatrydą
  - D) Holendrem
3. Gdzie na świecie w XX wieku „działy się” zbrodnie gorsze niż te hitlerowskie (holokaust)?

UNIT 731, NANA-SAN-ICHI BUTAI

- https://www.youtube.com/watch?v=xfLYTxYuc_A

CIEKAWOSTKA 25.02.2015

Roman Z., herszt kiboli Śląska Wrocław

Autor "Jak pokochałem Adolfa Hitlera"
winnym nawoływania do nienawiści.

Wyrok - prace społeczne

